herpy

SALAMANDRY I TRASZKI

Ambystoma plamista

Ambystoma maculatum

Ambystoma maculatum to masywna salamandra o długości 15-25 cm z lasów liściastych Ameryki Północnej, czarna lub ciemnoszara, z dwoma rzędami dużych żółtych do pomarańczowych plam wzdłuż grzbietu. Dorosłe osobniki żyją ukryte pod liśćmi i drewnem oraz w norach w ziemi i wychodzą nocą, a jaja i larwy rozwijają się w leśnych stawach bez ryb. Gatunek jest spokojny i najlepiej czuje się w chłodzie.

Rodzina: Ambystomatidae Nazwa angielska: Spotted Salamander **Słabe toksyny skórne**

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**15-25 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**15-25 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Naziemny i kopiący nory**
Środowisko	**Lasy i łąki strefy umiarkowanej**
Toksyny skórne	**Słabe** Umyj ręce po kontakcie i trzymaj palce z dala od oczu i ust
Trudność	**Początkujący**

HODOWLA

Min. terrarium	**50 × 30 × 30 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**14-20 °C**
Temperatura w nocy	**10-16 °C**
Wilgotność	**80-95%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Niewymagane**
Pokarm	**Owady i dżdżownice i ślimaki**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Larwy w wodzie**
Miejsce składania jaj	**W wodzie**
Dojrzałość płciowa	**24-84 miesięcy**
Liczba jaj w zniesieniu	**100-370**
Czas do wyklucia	**28-49 dni**
Okres larwalny	**60-120 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Inne larwy i małe bezkręgowce wodne (rozwielitki, larwy komarów)**
Opieka nad potomstwem	**Brak**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Ambystoma maculatum to krępa salamandra o szerokim, zaokrąglonym pysku, mocnych kończynach i grubym ogonie. Dorosłe osobniki mierzą 15-25 cm długości łącznie z ogonem, a samice są zwykle większe od samców.

Kolor podstawowy jest czarny, ciemnobrązowy lub ciemnoszary, a spód ciała łupkowoszary. Wzdłuż grzbietu, od głowy aż na ogon, biegną dwa nieregularne rzędy okrągłych, żółtych do pomarańczowych plam, łącznie 24-45. Plamy najbliżej głowy są najbardziej pomarańczowe. Zdarzają się osobniki bez plam, ale są rzadkie. Larwy są matowo zielone do jasnobrązowych, z

drobnymi ciemnymi plamkami i zewnętrznymi skrzelami.

Samca w okresie rozrodu rozpoznaje się po większej kloace niż u samicy. W naturze gatunek dożywa zwykle około 20 lat, a pojedyncze osobniki przekraczają 30 lat.

W razie zagrożenia zwierzę wygina grzbiet, uderza głową i macha ogonem, a gruczoły skórne na grzbiecie i ogonie wydzielają lepką, białą i toksyczną wydzielinę. Może ona podrażniać błony śluzowe, dlatego myj ręce przed i po kontakcie ze zwierzęciem. Ogon może zostać odrzucony i odrasta.

Jaja mają niezwykłą cechę: jednokomórkowa zielenica rośnie w galaretowatej masie i wokół niej, dostarczając rozwijającym się zarodkom dodatkowego tlenu. Zalecenia dotyczące podłoża, wody i pokarmu opierają się częściowo na doświadczeniach z blisko spokrewnionymi *Ambystoma mavortium* i *A. tigrinum*, które utrzymuje się znacznie częściej.

Występowanie i środowisko

Ambystoma maculatum występuje we wschodniej części Ameryki Północnej, od Nowej Szkocji i półwyspu Gaspé w Quebecu na zachód po północny brzeg Jeziora Górnego i na południe po południową Georgię, Alabamę i wschodni Teksas.

> **Naturalny zasięg:** Kanada i Stany Zjednoczone.

ŚRODOWISKO

A. maculatum zamieszkuje dojrzałe lasy liściaste i mieszane z wilgotną glebą i gęstą warstwą liści, często na terenach zalewowych rzek. Dorosłe osobniki rzadko są widywane: ukrywają się pod liśćmi i opadłym drewnem oraz w norach wykopanych przez inne zwierzęta. Gatunek nie jest sprawnym kopaczem i najczęściej korzysta z istniejących nor i szczelin, przeważnie kilka centymetrów pod powierzchnią. Większość osobników żyje w promieniu 100 metrów od stawu rozrodczego.

Jaja i larwy rozwijają się w leśnych stawach i okresowych zbiornikach bez ryb, które wysychają na tyle często, że ryby się w nich nie utrzymują. W chłodnej połowie roku zwierzęta przebywają pod ziemią. Wiosną, w pierwsze deszczowe noce po odwilży, setki lub tysiące osobników wędrują w ciągu jednej nocy do stawów rozrodczych. Samce przychodzą pierwsze.

Hodowla

TERRARIUM

Jednemu dorosłemu osobnikowi wystarczy powierzchnia dna 50 × 30 cm, dwóm dorosłym co najmniej 75 × 30 cm. Powierzchnia dna jest ważniejsza niż wysokość, a 30 cm wysokości w zupełności wystarczy. Użyj plastikowego pojemnika z dobrze dopasowaną pokrywą i małymi otworami wentylacyjnymi albo szklanego terrarium z pokrywą z siatki; pokrywa musi być pewnie zamocowana. Podłoże powinno mieć co najmniej 10 cm głębokości, żeby zwierzę mogło się zakopać.

Użyj wilgotnej ziemi bez nawozów, perlitu i dodatków, włókna kokosowego albo mieszanki obu. Jedna strona niech będzie nieco suchsza od drugiej, aby zwierzę mogło samo wybrać. Unikaj torfu i innych kwaśnych podłoży, które mogą powodować utratę soli z organizmu, i nigdy nie używaj kory ani zrębków z cedru i sosny, bo zawarte w nich olejki są toksyczne dla płazów. Usuwaj odchody i resztki pokarmu kilka razy w tygodniu, a podłoże wymieniaj co miesiąc.

Zapewnij co najmniej jedną kryjówkę na osobnika, np. połówkę rurki, kawałek kory bez ostrych krawędzi albo płaski kamień. Nie używaj żwiru; kamienie dekoracyjne muszą być większe od głowy zwierzęcia. Na kwarantannę nadaje się wilgotny, niebielony ręcznik papierowy ze zmiętymi kawałkami jako kryjówkami. Nowe osobniki przechodzą kwarantannę osobno.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

TEMPERATURA

W dzień temperatura powinna wynosić 14-20 °C, a w nocy 10-16 °C. Gatunek lubi chłód i jest najbardziej aktywny w 10-21 °C. Utrzymuj temperaturę poniżej 24 °C: upał jest znacznie groźniejszy niż chłód, a kilka dni powyżej 25 °C może zabić zwierzę. Nie stosuj lampy grzewczej ani maty grzewczej. Ustaw pojemnik w chłodnym miejscu, bez bezpośredniego słońca, np. w piwnicy albo w chłodnym pokoju od północy.

Przy chłodnym utrzymaniu zwierzęta jedzą mniej. Zimą apetyt często spada, nawet w temperaturze pokojowej. Regularne zimowanie nie jest konieczne.

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Podłoże musi być wilgotne, ale nigdy mokre ani błotniste, bo zwierzę wchłania wodę przez skórę i nie pije pyskiem. Wilgotne podłoże zapewnia 80-95 % wilgotności powietrza. Zraszaj podłoże odstaną wodą lub wodą źródlaną, gdy powierzchnia wygląda na suchą, tak żeby na chwilę pojawiły się małe kałuże. W suchych pomieszczeniach może to być konieczne codziennie, w wilgotnych raz w tygodniu. Dobra wentylacja zapobiega infekcjom skóry.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

WODA I JAKOŚĆ WODY

Płytka, ciężka miska z wodą to dobre zabezpieczenie: jeśli podłoże za bardzo wyschnie, zwierzę może się w niej położyć. Woda musi być na tyle płytka, żeby zwierzę łatwo mogło wyjść, i nie może być głęboka, bo dorosłe osobniki słabo pływają. Wymieniaj wodę co 3-4 dni.

Używaj wody z kranu uzdatnionej przeciw chlorowi i chloraminie albo wody źródlanej o pH od 6 do 8. Nie wolno stosować wody destylowanej, demineralizowanej ani sterylnej, bo jest zbyt czysta i zaburza gospodarkę solami w organizmie. Tej samej wody używa się do zraszania i do zwilżania rąk przed wzięciem zwierzęcia.

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek prowadzi nocny tryb życia i żyje ukryty pod ziemią, więc nie potrzebuje specjalnego oświetlenia ani UVB. Silne światło UV może uszkodzić oczy i skórę płazów. Światło dzienne w pomieszczeniu albo świetlówka bez grzania w dzień i ciemność w nocy zapewniają dobry rytm dobowy. Pojemnik nie może stać w bezpośrednim słońcu.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Dorosłe osobniki jedzą dżdżownice, czerwone robaki kompostowe, świerszcze, karaczany i małe ślimaki. Dżdżownice są najlepszym pokarmem podstawowym, bo mają korzystny stosunek wapnia do fosforu; dla małych osobników kroi się je na kawałki. Świerszcze są ubogie w wapń i należy je zasilać przed podaniem albo obsypywać wapniem i witaminami raz-dwa razy w tygodniu. Larwy barciaka i noworodki myszy są tłuste i podaje się je tylko rzadko, bo zwierzę łatwo tyje. Owady karmowe muszą być mniejsze od głowy zwierzęcia.

Zwierzę poluje na poruszającą się zdobycz i zwykle ignoruje martwy pokarm i granulaty; robaki i owady podaje się pęsetą przed pyskiem. W 15-20 °C dorosłe karmi się dwa-trzy razy w tygodniu, w temperaturze poniżej 16 °C raz w tygodniu. Podawaj tyle, ile zwierzę zje w czasie od dziesięciu minut do kilku godzin, a niezjedzone świerszcze usuwaj po kilku godzinach, bo mogą pogryźć zwierzę.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Dorosłe osobniki większość czasu spędzają w ukryciu i wychodzą nocą na polowanie. Gatunek jest spokojny i rzadko gryzie. Poza okresem rozrodu żyją samotnie i wobec osobników własnego gatunku w kryjówkach i przy pokarmie mogą być agresywne. Dwa zwierzęta tej samej wielkości mogą dzielić pojemnik o wymiarach co najmniej 75 × 30 cm, jeśli każde ma własną kryjówkę i jest karmione osobno; łapczywe osobniki mogą podczas karmienia podgryzać sobie nawzajem ogony i palce.

Skóra jest cienka i przepuszczalna, a sole i tłuszcze z rąk mogą ją uszkodzić. Bierz zwierzę do ręki jak najrzadziej, czystymi, mokrymi rękami, i myj potem ręce. Zwierząt nie należy przenosić do innego pojemnika na czas karmienia.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Zwierzęta osiągają dojrzałość płciową po 2-7 latach, najszybciej w najcieplejszych częściach zasięgu, a najwolniej na północy. Samca rozpoznaje się po większej kloace niż u samicy, najwyraźniej w okresie rozrodu. Samice są zwykle większe.

GODY I KOPULACJA

Gody i składanie jaj odbywają się wiosną, od końca grudnia na południu do maja na północy, po deszczach i przy rosnącej temperaturze. Samce docierają do wody pierwsze i pozostają w niej dłużej niż samice. Samiec tańczy wokół samicy, składa do 80 spermatoforów, a samica pobiera je do kloaki. Rozmnażanie w warunkach domowych jest bardzo trudne, bo zwierzęta potrzebują zmian pór roku z zimowaniem, deszczem i rosnącą temperaturą. Co wyzwala gody w niewoli, nie zostało udokumentowane.

JAJA I LARWY

Jaja składane są w zwartych, okrągłych bryłach galarety o średnicy 6-10 cm na roślinach wodnych i zanurzonych gałązkach. Galareta jest przezroczysta lub mlecznobiała. Samica składa 100-370 jaj w sezonie, często około 200, rozdzielonych na kilka zniesień. Wyklucie następuje po 4-7 tygodniach, zależnie od temperatury wody. Opieka nad potomstwem nie występuje.

Świeżo wyklute larwy mierzą 12-17 mm i potrzebują żywego, drobnego pokarmu wodnego, takiego jak rozwielitki, larwy komarów i drobne skorupiaki. W miarę wzrostu przyjmują większą zdobycz, np. kiełże, ośliczki i larwy owadów. Trzymaj razem larwy o podobnej wielkości i często je sortuj, bo przy ścisku lub głodzie stają się kanibalami. Woda musi być chłodna, czysta i filtrowana; infekcje pierwotniakowe są częste u larw wyklutych w niewoli.

METAMORFOZA

Larwy pozostają w wodzie przez 2-4 miesiące, zanim przejdą metamorfozę. Skrzela się kurczą, fałd płetwowy na ogonie zanika, a zwierzę wychodzi na ląd. Gdy pojawią się te oznaki, obniż poziom wody i zapewnij łatwy dostęp do lądu.

Świeżo przeobrażone młode mają 3-6 cm długości i w ciągu tygodnia uzyskują żółte plamy. Po zakończeniu metamorfozy przenosi się je do zestawu jak dla dorosłych.

Czytaj więcej: Odchów kijanek

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo przeobrażone młode umieszcza się na wilgotnym ręczniku papierowym albo wilgotnej ziemi bez torfu, z kryjówkami, i karmi małymi dżdżownicami, małymi świerszczami i kawałkami robaków. Karm je częściej niż dorosłe. Ilości i odstępy karmienia dla młodych nie zostały udokumentowane. Utrzymuj podłoże wilgotne i chłodne, poniżej 24 °C, i sortuj młode według wielkości.

Zdrowie i częste błędy

Gatunek jest odporny, ale często występują następujące problemy:

- Zbyt wysoka temperatura: powyżej 24 °C obciąża zwierzę, a kilka dni powyżej 25 °C może być śmiertelne.
- Otyłość u dorosłych: karm umiarkowanie, a noworodki myszy i larwy barciaka podawaj rzadko.
- Kwaśne podłoże, np. torf: powoduje utratę soli. Unikaj torfu oraz kory z cedru i sosny.
- Świerszcze bez suplementacji wapnia: mogą prowadzić do choroby kości.
- Połknięty żwir lub kamienie: może być śmiertelne.
- Wysuszenie: utrzymuj podłoże wilgotne i zapewnij miskę z wodą.
- Pogryzienia między larwami: uszkodzenia skrzeli i kończyn. Sortuj według wielkości.

Salamandry mogą przenosić chorobę grzybiczą Bsal (*Batrachochytrium salamandrivorans*), śmiertelną dla wielu gatunków. Poddawaj nowe zwierzęta kilkutygodniowej kwarantannie i myj ręce oraz narzędzia między pojemnikami.

Udaj się do weterynarza znającego się na płazach, jeśli zwierzę przez dłuższy czas odmawia jedzenia, ma otwarte rany lub obrzęki.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.